

ԴԻՄԱՆԿԱՐԸ Լ. ԲԱԺԲԵՈՒԿ-ՄԵԼԻՔՅԱՆԻ ԳԵՂԱՆԿԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ՄԵՋ

ՄԱՆՈՒՉԱՐՅԱՆ Ս.Ա.

Հայ գեղանկարչուհի Լավինիա Բաժբեուկ-Մելիքյանը (1922-2005)՝ տաղանդաշատ արվեստագետ, «թիֆլիսյան դպրոցի» ականավոր ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիքյանի դուստրն իր 60 տարվա ստեղծագործական կյանքի ընթացքում կատարել է բնանկարներ, նատյուրմորտներ, սակայն առավել ուշագրավ են նկարչուհու վրձնած դիմանկարները: Անգնահատելի է նրա վաստակը դիմանկարի ժանրում:

Որոշ արվեստագետներ իրենց դիմանկարներում ուշադրություն են դարձնում միայն մարդու արտաքին նմանությանը՝ մոռանալով ներքինն արտահայտել, ոմանք էլ ստեղծում են ընդհանրացված կերպար, չեն կարևորում արտաքինը: Սակայն Վերածննդի հռչակավոր նկարիչ Լ. դա Վինչին նշել է. «Լավ նկարիչը պետք է նկարի երկու կարևոր բան՝ մարդուն և նրա հոգին: Առաջինը հեշտ է, երկրորդը դժվար այնպես, ինչպես նկարում մարմնի բոլոր անդամների ժեստերը, շարժումները ներկայացնելը: Եթե կտավում ժեստերի և հոգեկան վիճակի միջև լինի ճիշտ հաստատված հարաբերակցություն, ապա նկարը կլինի հասկանալի այնպես, ասես խոսելիս լինի»¹:

Այսպիսով, դիմանկարի կարևոր խնդիրն է ոչ միայն բնորդի անհատական կերպարային նմանության, այլև ներաշխարհի, բնավորության բացահայտումը: Հենց այսպիսին են Լ. Բաժբեուկ-Մելիքյանի դիմանկարները: Նա կարևորում է թե՛ կերպարների արտաքին նմանությունը, թե՛ մարդկային հատկությունները, թե՛ բնավորության ճշմարտացիությունը: Լավինիայի դիմանկարները ռեալիստական են: Նկարչուհին, պարտադիր պայման համարելով նմանությունը, նշել է. «Եթե նման չէ, նշանակում է, չեմ սիրել բնորդին»²: Եվ այսպես, Լավինիայի դիմանկարները բնորոշվում են պատկերվողին հատուկ արտաքին հատկանիշների պահ-

---

¹ Տե՛ս **Անդրոնիկովա Մ.** *Փորտրետ. Օտ նասկալնիկ ռիսունկով ձո ձվուկովոյո ֆիլմա*, Մ., 1980, շ. 60.

² Տե՛ս **Խաչատրյան Շ.**, *Նկարչուհու հերոսը ժամանակն է (Գրական թերթ, 10.04.1964)*:

պանամար և միևնույն ժամանակ նրան հաջողվել է թափանցել բնորդի ներաշխարհին ու կերպարը ենթարկել հոգեբանական վերլուծության: Անմիջականությամբ, պարզությամբ, անկեղծությամբ են աչքի ընկնում նրա վրձնած դիմանկարների կերպարները: Այդ հոգեբանական դիմանկարներում իդեալականացման մի նշույլ անգամ չկա:

Նկարչուհին իր դիմանկարներում ուշադրություն է դարձնում դեմքերի, ձեռքերի կատարմանը, զգեստներին, որոնք ևս նպաստում են կերպարի նկարագրմանը: Տաք գույներով հագեցած Լավինիայի դիմանկարներում կա ներքին շարժունություն: Մ. Սարյանի նման Լավինիան էլ է երբեմն իր դիմանկարներում փորձում պատկերված անձանց ինքնությունը բացահայտել ատրիբուտների միջոցով:

Զարմանալի խոսուն են նրա դիմանկարները՝ շիտակ ու անկեղծ, մտերմիկ ու անմիջական, հագեցած՝ յուրաքանչյուր անհատականությանը բնորոշ հուզական ու խոհական ազդեցությամբ³:

Լավինիայի կանացի դիմանկարներին բնորոշ են նրբությունը, պլաստիկությունը, տղամարդկանց դիմանկարներին էլ՝ խստությունը, առնականությունը, նաև ինքնախորասուզվածությունը: Ինչպես իրավացիորեն նկատել է Շ. Խաչատրյանը. «Լավինիայի հերոսները կամ ուրախ են, կամ տխուր, բայց բնավ երբեք քարացած, անարյուն»⁴:

Լավինիա Բաժբեուկ-Մելիքյանի դիմանկարները կարելի է բաժանել չորս խմբի՝ ա) արվեստագետ-ընկերների դիմանկարներ, բ) հարազատների դիմանկարներ, գ) ինքնադիմանկարներ, դ) հողի աշխատավոր մարդկանց՝ գյուղացիների դիմանկարներ:

Արվեստագետը մտերիմ է եղել ժամանակի հայկական և ռուսական կերպարվեստի կարկառուն ներկայացուցիչների հետ, ստեղծել նրանց դիմանկարները: Կատարողական վարպետությամբ են աչքի ընկնում հարազատ մշակույթի նվիրյալներին պատկերող դիմանկարները: Այդ աշխատանքներում նկարչուհին մանրակրկիտ, վարպետորեն մոդելավորել է արվեստագետների դեմքերը, հոգեբանական շեշտադրությամբ օժտել կերպարները: Հատկանշական են Մինաս Ավետիսյանին պատկերող երկու դիմանկարները, որոնցից առաջինն ստեղծվել է 1965-ին, իսկ երկրորդը՝ 1968-ին: Մինասի 1965-ի դիմանկարը Ալ. Կամենսկին հենա-

³ Տե՛ս **Ստամբուլյան Ա.**, *Լավինիա Բաժբեուկ-Մելիքյան. Դիմանկար, Քրիստոնյա Հայաստան, Վաղարշապատ, 2002, 2 մայիսի, էջ 6*:

⁴ **Խաչատրյան Շ.**, *Անկեղծ սիրո աշխարհ (Սովետական Հայաստան, 1963, N 8, էջ 19)*:

կետ է համարում Լավինիայի ստեղծագործական կենսագրության համար. ըստ նրա՝ մեծ հաջողությունների սկիզբն ազդարարեց հենց այս դիմանկարը⁵: Նշենք, որ սկսած 1960-ականներից, նրա գործերում տեսնում ենք անհատական, անկրկնելի ձեռագրի առկայությունը: Այդ շրջանում է, որ Լավինիայի արվեստում զգալի բեկում է կատարվում. սկսվում է նկարչուհու ստեղծագործության փոթադարձ շրջանը, որը շարունակվում է մինչև իր կյանքի վերջը: Մինասին պատկերող նշյալ դիմանկարում արվեստագետը պարփակված է սեփական ներաշխարհում. պատկերված է դեմքի խոհուն, ներամփոփ արտահայտությամբ, իրեն բնորոշ կեցվածքով՝ գլուխը ձեռքին կոթնած⁶: Լավինիան, վերարտադրելով Մինասի հոգեվիճակը, կենդանություն է հաղորդել դիմանկարին:

1968-ի դիմանկարում Մինասը ներկայացված է դիմահայաց նստած՝ դեմքի տխուր արտահայտությամբ: Կտավից դիտողին է նայում դրամատիկ մի կերպար: Աչքերը խոսում են Մինասի՝ ուժեղ կամքի տեր անձնավորության մասին: Դիմանկարն ուշագրավ է կերպարի արտահայտչականությամբ: Մինասին պատկերող այս աշխատանքում աչքերը, հայացքը կարծես պատմում են նկարչի ողջ կյանքի մասին:

Նկ. 1 Մինաս Ավետիսյանի դիմանկարը, 1965   Նկ. 2 Մինաս Ավետիսյանի դիմանկարը, 1968

Արվեստագետ ընկերներին պատկերող լավագույն գործերից է նաև քանդակագործ Արա Շիրազի դիմանկարը (1970), որտեղ նկարչուհին արտահայտել է քանդակագործի՝ տվյալ պահի տրամադրությունը: Կտավում

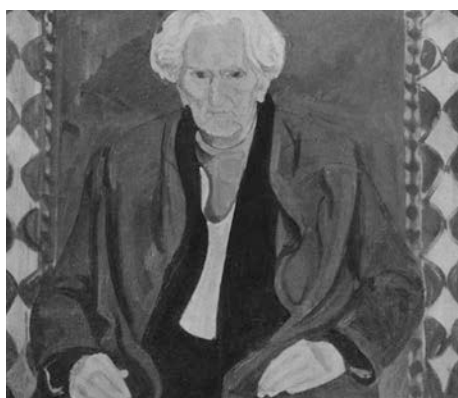
⁵ Տե՛ս Կամենսկի Ա., Հայաստանի նկարչական գերդաստանները (Սովետական արվեստ, 1977, N 6, էջ 30):

⁶ Մինասն իր դիմանկարներում իրեն պատկերում է այս նույն կեցվածքով:

որպես ֆոն են ծառայում Ա. Շիրազի կերտած քանդակները, որոնք կենդանություն են հաղորդում դիմանկարին Դրանք հիշեցնում են նկարչուհու նատյուրմորտներում հանդիպող արձանիկները:

Նկ. 3 Արա Շիրազի դիմանկարը, 1970

Նկ. 4 Մ. Սարյանի դիմանկարը, 1972

Անկրկնելի ստեղծագործություն է Մ. Սարյանին պատկերող դիմանկարը (1972)⁷: Այն իրապաշտական դիմանկարի լավագույն օրինակ է: Վարպետի խելացի, խոհուն, կենտրոնացված, սևեռուն հայացքը ոչ թե ուշադիր դիտողին է նայում, այլ հառած է հեռուն: Խլացված տոնայնությամբ լուծված այս դիմանկարում գորգի եզրային զարդանախշերի կրկնողության միջոցով ստեղծված է ռիթմ: Շատ վարպետորեն են ներկայացված ձեռքերը:

Իր արվեստով Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիքյանին մոտ կանգնած նկարիչ Ռոբերտ Էլիբեկյանի դիմանկարը (1979) և Լավինիայի աշխատանքն է: Նկարի ֆոնը զարդարում են կանաչի նազանքով օժտված երկու գեղեցկուհիների պատկերները, իսկ արվեստագետը ներկայացված է իր իսկ ստեղծած այդ նկարները պատկերող հետնախորքի ներքո: Կանաչի ֆիգուրների միջոցով ավելի է ընդգծվում դիմանկարում առկա քնարականությունը:

⁷ Լավինիա Բաժբեուկ-Մելիքյանի դուստրը՝ Մարիամը, որը հիշում է մոր սրեղծած բոլոր նկարների պատմությունը, մեզ հետ զրույցում պատմեց, որ Սարյանի դիմանկարի կատարման ողջ ընթացքում վարպետը հազիվ էր կարողանում արթուն, սթափ վիճակում նստել, քանի որ նա այդ ժամանակ արդեն կյանքի մայրամուտն ապրող ծերունի էր (17 նոյեմբերի, 2011 թ.):

Խմբի դիմանկարների շարքում առանձնանում են քանդակագործ Շախովսկոյի (1958), Ռ. Ջարյանի (1963), բանաստեղծ Ռ. Դավոյանի (1964), նկարչուհի Նանա Գյուլիքևսյանի (1972), ջութակահարուհի Սեդա Ադալյանի (1975) դիմանկարները: Տպավորիչ են հատկապես վերջին երկուսը. այս արվեստագետ կանանց ձեռքերի ժեստերը, նրբությամբ վրձնած մատները, արհեստավարժորեն նկարված գլուխներն անմիջապես գրավում են դիտողի ուշադրությունը:

Իր հարազատներին՝ հորը, եղբորը, քրոջը, ամուսնուն, դստերը, թոռնուհիներին պատկերող դիմանկարներում Լավինիան արտահայտել է նրանց հանդեպ տածած իր ողջ սերը: Նկարչուհին նրանց կերպարներին մոտեցել է նույնքան խստապահանջորեն, որքան իր ինքնանկարներում: Նա անընդհատ փնտրել է արտահայտչամիջոցներ՝ հարազատների դիմանկարային կերպարներն արտահայտիչ դարձնելու համար: Այստեղ նկարչուհին ազատ է, անկաշկանդ, ներկայացնում է իր սիրելիներին տարբեր դիրքերում՝ խորանալով նրանց էության մեջ:

Այս դիմանկարների շարքում իր բացառիկ տեղն ու նշանակությունն ունի Լավինիայի հոր՝ նկարիչ Ալեքսանդր Բաժբեուկ-Մելիքյանի դիմանկարը (1960): Նկարիչը ներկայացված է արվեստանոցում նստած: Նա հորը կերպարանավորել է կենտրոնացված պահին: Այնպիսի տպավորություն է, թե նա հազիվ ընդամենը մի քանի վայրկյանով է նստել: Թեթևակիորեն թեքված ֆիզուրի աչքերում՝ շրթունքներում, նկատվում է պոռթկում: Նկարչուհին կարողացել է հասնել պատկերվածի բնավորության արտահայտմանը: «Կենդանի, երիտասարդ աչքերը դեմքին տալիս են կորովի արտահայտություն, և միայն ալեհեր մազերն ու մի քանի շեշտված խորշոմներն են ընդգծում այդ մարդու ծեր տարիքը»⁸: Այսպիսով, Լավինիան դիմանկարում ստեղծում է հակադրություն՝ հոր ալեհեր մազերի ու խորշոմների և դեռ երիտասարդ աչքերի միջև: Հետնախորքը զարդարում են նկարչի ստեղծած կտավները, որոնք ասես ներկայանում են որպես նրա մուսան ու զավակները:

Լավինիայի քրոջ՝ Ջուլետյկայի դիմանկարներում («Ջուլետյկայի դիմանկարը» (1971), «Ջուլետյկան կարմիր զգեստով» (1971), «Ջուլետյկան գրքով» (1982), «Ջուլետյկա և Անահիտ» (1987) և այլն) իշխում է կանացիությունը, քնքշությունը: Համեմատելով Ջուլետյկայի դիմանկարները ինքնանկարներ-

⁸ Իգիթյան Հ., Մեծագույն բերկրանք է՝ պարկերել մարդկանց (Երեկոյան Երևան, 12.08.1964):

րի հետ՝ նշենք, որ քրոջը պատկերող աշխատանքները քնարական են, օժտված են նրբագույն կանացիությամբ՝ ի տարբերություն Լավինիայի առնական ու խստադեմ ինքնանկարների: Տպավորիչ է հատկապես «Ձուլեյկա և Անահիտ» (1987) աշխատանքը: Կիսապառկած՝ ազատ, անկաշկանդ կեցվածքով քույրը կերպարանավորված է ծաղիկներով և նախշերով պատված կապույտ խորքի ներքո, աչքերը խոնարհված: Նրա առջև պատկերված Անահիտ դիցուհու գլխաքանդակը դիմանկարն օժտում է գեղեցկությամբ, կանացիությամբ: Այստեղ կնոջ պառկած դիրքը, գլուխն ու ձեռքը, ծաղիկներով զարդարված ֆոնը աղերսում են աշխատանքը Մատիսի դիմանկարներից մեկին, ուր ևս ներտարածքում պառկած կին է ներկայացված: Այս երկու դիմանկարներում էլ գերիշխող են տաք գույները:

Նկ. 5 Ա. Բաժբեուկ-Մելիքյանի դիմանկարը, 1960 Նկ. 6 «Ձուլեյկա և Անահիտ», 1987

Եղբոր՝ Վազգեն Բաժբեուկ-Մելիքյանի դիմանկարում (1975) սեղանի վրա դարսված գրքերի առջև նստած նկարչի կերպարին Լավինիան հուզական ու խոհական արտահայտություն է հաղորդել: Եղբայրը ներկայացված է մտքերի մեջ խորասուզված: Նրա աչքերը դիտողին պատմում են խելացի ու բարի անձնավորության մասին: Դրանցում կա տխրություն, իսկ դեմքին դրոշմված է թախիծ:

Այս շարքի հաջողված գործերից է նաև «Մարիամ և Քրիստ» (1979) զուգադիմանկարը: Հաստ, երկար ու համարձակ վրձնահարվածներով արված այս աշխատանքում Լ. Բաժբեուկ-Մելիքյանն արտահայտել է իր դստեր ու նրա ամուսնու՝ միմյանց հանդեպ տաժած սերն ու կապվածությունը, անկեղծ զգացմունքները:

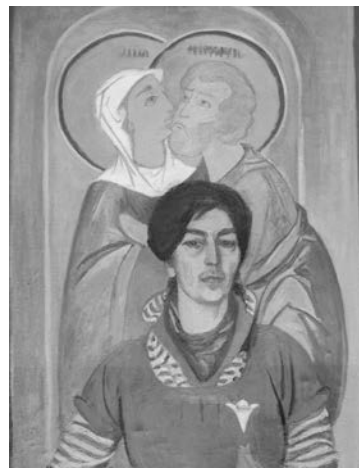
Լավինիայի հարազատների դիմանկարները կատարված են բարձր վարպետությամբ, նրանք պատկերված են այնպիսին, ինչպիսին իրականում կան:

Բացառիկ են Լ. Բաժբեուկ-Մելիքյանի ինքնադիմանկարները՝ ներկայացված տարբեր իրավիճակներում: Երիտասարդ հասակից մինչև խոր ծերություն նա ինքնադիմանկարներ է կատարել: Այս առումով նրան կարելի է համեմատել Ռեմբրանդտի կամ Սարյանի հետ: Առաջին ինքնանկարն ստեղծել է 1943-ին՝ 21 տարեկանում: Ինքնանկարներում նա վերարտադրել է իր տրամադրությունները, արտահայտել սեփական զգացմունքները: Այստեղ չկա իդեալականացում: Գրեթե ամենուր նկարչուհին իրեն կերպարանավորում է նույն՝ խստադեմ հայացքով: Կերպարային առումով որոշակի նմանություն կարելի է գտնել Լավինիայի և հայտնի գեղանկարչուհի Ֆրիդա Կալոյի ինքնանկարներում: Նմանությունը նկատվում է հայացքներում: Երկուսն էլ իրենց պատկերում են թավ հոնքերով:

Ինքնադիմանկարներում Լավինիան իրեն ներկայացնում է եռանդուն, ոգեշնչված: Աչքերը լի են ստեղծագործական ներշնչմամբ: Օրինակ բերենք 1978-ի ինքնանկարը, որը պատկերում է նկարչուհուն՝ վրձինը ձեռքին, խստադեմ, առնական, եռանդուն, ամբողջովին նվիրված արվեստին: Սև հագուստին հակադրվում է վառ գույնով արված խորքը: Այն միաժամանակ ներդաշնակում է դիմանկարում ներկայացված Լավինիայի՝ նույնքան վառ անհատականությանը:

Նկ. 7. Ինքնադիմանկար, 1978

Նկ. 8. Ինքնադիմանկար խճանկարի ֆոնին, 1982

Տպավորիչ է «Ինքնադիմանկար խճանկարի ֆոնին» ինքնանկարը (1982): Նուրբ գունային անցումներով արված այս աշխատանքին զգացմունքային թափ են հաղորդում հետնախորքում պատկերված՝ լուսապսակներով պատված երկու սրբերի պատկերները: Հիմք ընդունելով Լ. Բաժբեուկ-Մելիքյանի արվեստանոցում գտնվող «Հովակիմ և Աննա» աշխատանքը (2003), որտեղ ներկայացված են նույն սրբերը, «Ինքնադիմանկար խճանկարի ֆոնին» աշխատանքի երկրորդ պլանում ևս ներկայացված են Տիրամոր ծնողները: Փաստորեն, այս ինքնանկարի հետնախորքն օգտագործելով, նկարչուհին տարիներ անց կատարել է «Հովակիմ և Աննա» աշխատանքը: Այս դիմանկարում դրսևորվում է նկարչուհու կապը ազգային ավանդույթների հետ, և սրբերի պատկերում կարելի է զգալ միջնադարին բնորոշ շունչ:

Ուշագրավ են նաև «Ինքնանկար Ն. Ժիլինսկայայի հետ» աշխատանքը (1965), 1976-ի, 1989-ի, 1994-ի, 1995-ի ինքնանկարները, 2000-ի «Ինքնանկար վրձիններով» աշխատանքը: Սրանցում առկա է Լավինիայի մյուս ինքնադիմանկարներին բնորոշ ոգեշնչվածությունը:

1960-ականներին հայ գեղանկարչության մեջ կարևոր դեր է ունենում ժողովրդական արվեստը, որից հաճախ ներշնչված՝ Մ. Աբեղյանի, Մ. Ասլամազյանի, Հ. Սիրավյանի, Ն. Գյուլիքևիայանի, Լ. Բաժբեուկ-Մելիքյանի ստեղծագործություններում գյուղական կենցաղը դառնում է սիրելի թեմա⁹: Նրանք ներթափանցում են առօրյա կյանք, վերաիմաստավորում այն: Լավինիան դասվում է հայ կերպարվեստի այն ներկայացուցիչների շարքին, որոնք այդքան կարևորել են հասարակ գյուղացու կերպարն արվեստում: Լավինիան իր կյանքի ընթացքում միշտ կապված է եղել հայկական գյուղի հետ: Հողի աշխատավորների՝ նրա վրձնած դիմանկարները հիացնում են անմիջականությամբ: Դրանք պատմում են այդ գյուղի մարդկանց, նրանց նիստուկացի մասին: Նկարչուհին նշել է. «Իմ սիրելի թեմաներից մեկը գյուղն է: Ես սիրում եմ հայ գյուղի խստաբեր, գեղեցիկ բնանկարը, առանձնապես սիրում եմ գյուղի մարդկանց իրենց պարզությամբ, կենսահաստատ ուժով, անմիջականությամբ, պլաստիկ գեղեցկությամբ, արևահար ու հողմահար դեմքով: Չի կարելի անտարբեր լինել այդպիսի մարդկանց նկատմամբ, և մեծագույն բերկրանք է նրանց պատկերելը»¹⁰:

⁹ Տե՛ս **Степанян Н.** *Искусство Армении, М., 1989, с. 255.*

¹⁰ Տե՛ս **Իզիթյան Հ.**, *նշվ. աշխ., էջ 3:*

Տպավորիչ են հատկապես Լավինիայի՝ գյուղացի կանանց պատկերող դիմանկարները. յուրաքանչյուր կերպար ամփոփում է իմաստուն, փորձառու, բարի, հոգատար, եռանդուն, աշխատասեր, հարազատին նվիրված, հոգեկան մաքրությամբ աչքի ընկնող հայ գեղջկուհու: Նա ընդգծել է հողի աշխատավորի պարզությունն ու սրտաբացությունը: Այդ կանայք որքան բնական են, նույնքան էլ գեղեցիկ են: «Նրանք առանց դիմափոշու են, առանց շրթների, անսեթևեթ, պարզ, բնական, բնության պես գեղեցիկ»¹¹: Օրինակ, «Լուսազյուղցի աղջկա դիմանկարը» կտավում (1972) ներկայանում է առանց սեթևեթանքի, բնական գեղեցկությամբ փայլող գյուղացի աղջիկը: Հեղությունը, պարզությունն ու պարկեշտությունն են բնութագրում նրան: Լ. Բաժբեուկ-Մելիքյանը, կերպարն օժտելով գեղջկուհուն բնորոշ անկեղծությամբ, նրան ներկայացրել է դեմքի գեղջկական անմեղ ու միամիտ արտահայտությամբ. աղջկա հեռուն հառած աչքերում կա երազկոտ արտահայտություն: Այդ աչքերը շատ բան են պատմում քնքուշ ու բարի այս գեղջկուհու մասին: Այս խմբի աշխատանքների մեջ առանձնանում է նաև խմբակային դիմանկարի մի հիանալի օրինակ՝ «Քույակ գյուղի ծեր կանայք» ստեղծագործությունը (1960)¹²: Ներկայացված են երեք գեղջկուհիներ: Կեցվածքների պարզությունն ու բնականությունն ընդգծում են այն, որ Լավինիան ամենևին իր առջև նպատակ չի դրել գեղեցկացնել իրականությունը: Դիմանկարում չկա իդեալականացման ձգտում: Նկարչուհին ներկայացրել է այս տարեց հարևանուհիներից յուրաքանչյուրի բնավորությունը, անհատականացրել կերպարները: Սակայն նրանցից յուրաքանչյուրն իր մեջ ամփոփում է հայ տնարար, ազնիվ ու աշխատասեր գեղջկուհու հավաքական կերպարը: Ռ. Հովհաննիսյանը հետևյալ կերպ է բնութագրում այս դիմանկարում ներկայացված կանանց. «Մայրական ու կանացի խորհուրդ ունեն նրանք իրենց պղտորված, ջրակլաված աչքերում, տարիների վաստակ՝ դեմքի կնճիռներում ու միամտորեն ծնկներին դրած բրոնզագույն ձեռքերում»¹³:

¹¹ **Մատինյան Ջ.**, *Կյանքի հավատամքը* (Հայրենիքի ծայն, 22.10.1969):

¹² Լավինիայի դուստրը՝ Մարիամը, պատմում է, որ այս կտավն ստեղծելիս մայրն այնքան էր ոգեշնչված տարեց գեղջկուհիների կերպարներով ու այնպես էր ցանկանում վերջիններիս արագ տպավորել կտավի վրա, որ մի կերպ, կոնֆետով «կաշառելով», համոզում էր նրանց հանգիստ նստել, քանի որ նրանք շտապում էին՝ ավարտելու կիսաթողած տնային աշխատանքները (17.11.2011):

¹³ **Հովհաննիսյան Ռ.**, *Ե՛վ անհատականությունները, և՛ մղումները* (Սովետական արվեստ, 1962, N 10, էջ 27):

Եթե համեմատենք Լավինիայի ծեր կանանց կերպարները, օրինակ, Մարիամ Ասլամազյանի՝ տարեց կանանց պատկերող աշխատանքների հետ, ապա կտեսնենք, որ, ի տարբերություն Լավինիայի, երկրորդի կերտած կերպարներում առկա է թախիծ, վիշտ: «Լուրեր ռազմաճակատից» (1943), «Հիվանդ բաջին» (1943), «Տատիկի դիմանկար» (1943)՝ ծեր հայուհիներին պատկերող այդ գործերում Մ. Ասլամազյանը նպատակ ուներ այս կանանց կերպարների միջոցով ցույց տալու 1940-ականների համաժողովրդական վիշտը և ծանր կյանքի կնիքը՝ դրոշմված նրանց տառապալից դեմքերին: Մինչդեռ Լավինիայի վերոհիշյալ, ինչպես նաև տարեց գեղջկուհիներին պատկերող այլ ստեղծագործություններ իրենց մեջ ամփոփում են ժամանակի խաղաղ ու ծաղկուն կյանքը, լավատեսական տրամադրությունները:

Նկ. 9 «Քույակ գյուղի ծեր կանայք», 1960

Այս խմբից են նաև «Հնաբերդ գյուղի սովխոզի բանվորները» խմբակային դիմանկարը (1959)¹⁴, «Տատը թոռան հետ» ստեղծագործությունը (1968), «Հայրապետ և Արևիատ Խաչատրյաններ», «Ծաղիկ Թումանյան», «Նորավանցի Ուստա Սեդրակն իր թոռան հետ» (նշվածները 1960-ականներին են ստեղծվել), կիրովականցի Բավական Մկրտչյանի դիմանկարը (1977) և այլն:

¹⁴ «Հնաբերդ գյուղի սովխոզի բանվորները» խմբակային դիմանկարը, որը պատկերում է չորս աշխատավոր երիտասարդների, իր հորինվածքային պարզությամբ մոտ է «Քույակ գյուղի տարեց կանայք» դիմանկարին:

Այսպիսով, Լավինիա Բաժբեուկ-Մելիքյանի դիմանկարների գլխավոր արժանիքը մարդուն պարզ և անպաճույճ ներկայացնելն է և կերպարը հոգեբանական վերլուծության ենթարկելը:

ПОРТРЕТНАЯ ЖИВОПИСЬ ЛАВИНИИ БАЖБЕУК-МЕЛИКЯН

МАНУЧАРЯН С.А.

Резюме

Лавиния Бажбеук-Меликян внесла большой вклад в развитие армянской портретной живописи. Портреты художницы делятся на четыре группы: портреты друзей-художников, портреты родственников, автопортреты, портреты крестьян.

Для портретов художницы характерно не только изображение внешних черт натурщика, но и выражение его душевного состояния, внутреннего мира. В психологических портретах Л. Бажбеук-Меликян нет идеализации: они выразительны и искренни.

PORTRAITS IN LAVINIA BAZHBEUK-MELIKYAN'S ART

S. MANUCHARYAN

Abstract

Armenian paintress Lavinia Bazhbeuk-Melikyan has a great contribution in the field of Armenian portraiture. Lavinia's portraits are divided into four groups: a) portraits of artists, b) relatives' portraits, c) self-portraits, d) peasants' portraits. Both the preservation of the sitter's external qualities and expression of his/her state of mind are typical for artist's portraits. Thus Lavinia makes psychological analysis, represents sitters' emotions, and reveals their inner world and character. There is no idealization in these psychological portraits. All her portraits are expressive; clarity, sincerity and directness are peculiar to them.